

Dysleksja - objawy

Jeśli będziemy obserwować nasze dziecko, odpowiednio wcześnie zauważymy z czym ma problemy, jakie błędy pojawiają się najczęściej w jego pracach i jednocześnie wcześnie zareagujemy (pomożemy), to zapewne zapobiegniemy utrwalaniu się nieprawidłowych nawyków i pogłębianiu się niesprawności.

Co powinno zaniepokoić?

Jeżeli obserwuje się u dziecka kilka z poniższych objawów, warto przeprowadzić dokładniejsze badanie. Ich przyczyną może być - ale nie musi - dysleksja.

Objawy utrzymujące się przez cały czas

- Wyraźne "dobre" i "złe" dni, bez żadnych konkretnych powodów.
- Problemy z użyciem słów określających kierunki (nad/pod, do/z itd.)
- Kłopoty z odtwarzaniem sekwencji (dni tygodnia, miesiące).
- Znane problemy z dysleksją (lub nauką czytania) w rodzinie.

Wiek przedszkolny

Objawy językowe

- Opóźniony rozwój mowy (SORM - samoistny opóźniony rozwój mowy).
- Regularnie przekręca wyrazy i zwroty ("kolomotywa", "krędy" zamiast "którędy").
- Miewa kłopoty z zapamiętywaniem nazw pospolitych obiektów, takich jak "stół", "krzesło".
- Z trudnością uczy się wierszyków i rymujących się słów ("krowa, głowa").

Objawy niejęzykowe:

- Dziecko wcześniej zaczyna chodzić, ale nie przechodzi przez etap raczkowania (przemieszcza się na pośladkach i rękach, pełza na brzuchu).
- Ma utrzymujące się kłopoty z samodzielnym ubieraniem i zakładaniem obuwia na właściwe nogi.
- Lubi, gdy mu się czyta, ale nie wykazuje zainteresowania literami.
- Często zarzuca mu się, że nie słucha lub nie uważa.
- Jest nadmiernie ruchliwe, często wpada na przeszkody i spada (na przykład z krzesła).
- Ma trudności z łapaniem, kopaniem lub rzucaniem piłki, podskakiwaniem i przeskakiwaniem.
- Ma trudności z wystukiwaniem prostych rytmów.

Wiek wczesnoszkolny

Objawy językowe:

- Ma szczególne trudności z czytaniem i ortografią.
- Odwraca litery i cyfry.
- Ma trudności z zapamiętywaniem tabliczki mnożenia, alfabetu, formułek.
- Opuszcza litery w słowach i zmienia ich kolejność.
- Myli litery "b" i "d" i słowa takie jak "do/od".
- Używa palców lub znaczków na papierze do prostych obliczeń.
- Słabo koncentruje uwagę.
- Ma kłopoty ze zrozumieniem czytanego przez siebie tekstu.

Objawy niejęzykowe:

- Ma trudności z zawiązywaniem sznurowadeł, zapinaniem guzików, ubieraniem, nauczeniem się jazdy na rowerze, hulajnodze.

- Ma kłopoty z odróżnianiem lewej i prawej ręki, myli kolejność dni tygodnia, miesięcy w roku.
- Ma zaburzone poczucie czasu.
- Potrafi być zaskakująco błyskotliwe w innych dziedzinach.
- Ma słabe poczucie kierunku.
- Ma niską samoocenę i brak mu zaufania do własnych możliwości.

W wieku 12 lat i później

Do wcześniejszych objawów dochodzą nowe:

Objawy językowe i niejęzykowe:

- Wciąż niedokładnie czyta.
- Wciąż ma trudności z ortografią.
- Wymaga powtarzania poleceń i numerów telefonów.
- "Zacina się" przy próbach użycia długich słów ("filozoficzny", "indywidualny").
- Myli miejsca, daty, godziny.
- Ma trudności z planowaniem i pisaniem wypracowań.
- Ma trudności z przetwarzaniem skomplikowanego języka lub długich ciągów instrukcji z dużą szybkością.
- Wyraźnie ujawniają się słabe i mocne strony.

Wymienione powyżej objawy można pogrupować, wiążąc je z zaburzeniami w pracy określonych analizatorów.

Objawy zaburzenia analizy i syntezy wzrokowej

- **wypowiadanie się** - w związku z trudnością identyfikacji przedmiotów na obrazkach - opis obrazka jest ubogi, dziecko zauważa małą liczbę szczegółów.
- **rysowanie** - rysunki przeważnie "ubogie", kłopoty z odwzorowywaniem prostych figur geometrycznych (koło, kwadrat, trójkąt, romb).

- **czytanie** - mylenie liter o podobnym kształcie (a – o, m – n, l – t – ł, b – d, g – p, n – u, m – w, itp.). opuszczanie liter, sylab, wyrazów, całych sekwencji tekstu, przekręcanie końcówek wyrazów, "zgadywanie", gubienie się w tekście. Tempo czytania wolne, szybko następuje zmęczenie i niechęć do czytania. Czytanie nierytmiczne, długo utrzymuje się technika literowania. Koncentracja na technicznej stronie czytania, utrudnia rozumienie treści.
- **pisanie** - trudności z zapamiętaniem kształtu liter, mylenie liter o podobnym kształcie, pomijanie drobnych elementów graficznych liter (kropek, ogonków, kresek), opuszczanie liter lub części wyrazów. Pomimo znajomości zasad i reguł ortograficznych liczne błędy ortograficzne (dziecko ma trudności z zapamiętaniem obrazu graficznego słów, nie może poprawić błędów, bo ich nie dostrzega - ten sam wyraz w tekście zapisuje w różny sposób).

Objawy zaburzenia orientacji przestrzennej

- **wypowiadanie się** - kłopoty z rozumieniem sytuacji przedstawionej na obrazku, określaniu miejsca przedmiotu, wzajemnego położenia przedmiotów, przyswajaniu i operowaniu pojęciami w zakresie stosunków przestrzennych (nad, pod, obok, w prawo, w lewo itp.).
- **rysowanie** - trudności z właściwym rozplanowaniem rysunku, zakłócenia proporcji elementów, stosunków przestrzennych, rysunki sprawiają wrażenie chaotycznych, są uproszczone, zawierają małą liczbę szczegółów.
- **czytanie** - na skutek mylenia kierunków występuje przestawianie i opuszczanie liter, sylab, linijek druku. Trudności w rozumieniu treści zawierającej pojęcie stosunków przestrzenno – czasowych i struktur gramatyczno-logicznych.
- **pisanie** - mylenie znaków graficznych różniących się położeniem w stosunku do osi pionowej lub poziomej (d – b – g – p, m – w, n – u). Problemy z zapisem wyrazów w słupkach, uzupełnianiem tabelk itp.

Niewłaściwe rozplanowanie graficzne wyrazów w zeszytach, mogą występować elementy pisma lustrzanego, dziecko "nie mieści się" w liniaturze zeszytu.

Objawy zaburzenia analizy i syntezy słuchowej

- **wypowiadanie się** - słownictwo ubogie, zniekształcanie wyrazów mało znanych.
- **czytanie** - długo utrzymuje się technika literowania, występują kłopoty z syntezą dźwięków. W czytaniu nie uwzględniane są znaki przestankowe. Błędy w czytaniu: mylenie wyrazów o podobnym brzmieniu, zniekształcanie słów. Błędy typu fonetycznego - fonetyczna deformacja słów.
- **pisanie** - szczególne trudności w pisaniu ze słuchu wynikające z kłopotów z dokonaniem prawidłowej analizy dźwiękowej dyktowanych wyrazów, trudności z wyodrębnianiem wyrazów ze zdań, z zapisaniem wyrazów nieznanymi, zmiana kolejności wyrazów w zdaniu. Dzieci ze skorygowanymi wadami wymowy mogą popełniać błędy w pisowni takie same jak wcześniej występowały u nich w mowie.

Objawy zaburzeń funkcjonowania analizatora kinestetyczno-ruchowego

- **rysowanie** - rysunki sprawiające wrażenie niestarannych, ruchy "kanciaste", gwałtowne lub zwolnione. Za duży lub za mały nacisk ołówka, przeważają linie proste, mało jest linii falistych.
- **pisanie** - za duży lub za mały nacisk, mała precyzja dłoni i palców, wolne tempo. Obniżony poziom graficzny pisma - litery niekształtne, kanciaste, nieprecyzyjne, różnej wielkości, wychodzące poza linie, połączenia między literami różnej długości, w dowolnym miejscu litery,

różne nachylenie liter, odstępy między literami za duże lub za małe, linie niepewne, litery "niedokończone". Pismo mało czytelne. Tempo pisania wolne - trudności z nadążaniem za tempem klasy. Zeszyty sprawiają wrażenie źle utrzymanych.

Objawy zaburzenia procesu lateralizacji

- **rysowanie** - zmiany kierunku w rysunkach (np. rysowanie szlaczków od strony prawej do lewej, rysowanie linii pionowych z dołu do góry).
- **czytanie** - zmiana kolejności liter, sylab w wyrazach, przestawianie kolejności słów, opuszczanie wiersza w tekście, tempo czytania wolne.
- **pisanie** - w początkowej fazie nauki pisania (szczególnie w lateralizacji skrzyżowanej) może występować element pisma lustrzanego, odwracanie liter, cyfr, zmiana ich kolejności, opuszczanie końcówek w wyrazach, a nawet całych wyrazów.